

EVALUATIE EN REVISIE PROGRAMMA BEHEER

B. van Erve

Onlangs is Programma Beheer geëvalueerd. Door middel van interviews, 3500 enquêtes onder aanvragers en panelbijeenkomsten zijn alle wensen, klachten, visies, bevindingen en overige reacties van de betrokkenen geïnventariseerd. De conclusie is dat de uitgangspunten van Programma Beheer in zijn algemeenheid ondersteund worden en dat de opzet van het Programma op zich succesvol en kansrijk is. De gebruikers ervaren Programma Beheer overwegend positief. Echter, door een aantal operationele tekortkomingen is een negatief beeld gegroeid rond Programma Beheer.

Het negatieve beeld dat is ontstaan rond Programma Beheer brengt het succes van het Programma in gevaar. De onderzoekers die de evaluatie uitvoerden, concluderen dat een deel van de tekortkomingen komt door de snelle invoering van Programma Beheer. De uitvoerende diensten waren nauwelijks op een dergelijke operatie voorbereid, een aantal onderdelen was nog niet goed uitgedacht en het Programma was nog niet voldoende getoetst aan Brusselse regelgeving. Dit heeft geleid tot opstartproblemen en teleurstellingen met als gevolg een negatief beeld van het Programma. Het evaluatierapport raadde daarom LNV aan, om nu acuut een groot aantal van de operationele knelpunten op te lossen. Over de effectiviteit van Programma Beheer in het veld wordt in de evaluatie nog geen uitspraak gedaan, omdat het Programma daarvoor nog te kort loopt. Wel denkt een grote meerderheid van de geënquêteerde gebruikers dat de pakketten realiseerbaar zijn en dat de ze voor het overgrote deel volgens de beheersvoorschriften beheerd zouden moeten worden.

Uit de evaluatie blijkt dat de informatievoorziening matig tot redelijk functioneert en op onderdelen lacunes vertoont. De provinciale kennissteunpunten die daarvoor bedoeld waren, zijn niet overal goed van de grond gekomen. In het evaluatierapport staat daarom ook het advies om DLG een grotere rol te geven in de advisering aan de subsidieontvangers. Ten tweede zouden de collectieven (zoals koepelorganisaties of agrarische natuurverenigingen) al dan niet naast marktpartijen,

een rol als kennisleverancier op regionaal niveau kunnen vervullen. In het evaluatierapport komt het dilemma naar voren van enerzijds de wens tot eenvoud en uniformiteit in Programma Beheer en anderzijds de wens tot flexibiliteit en regionaal maatwerk. Geïnterviewden geven aan dat er te weinig regionale differentiatie is, terwijl men ook aangeeft dat de regeling technisch en administratief zeer complex is. Dit botst natuurlijk.

Revisie

Met deze adviezen in de hand heeft LNV samen met de terreinbeheerders, koepelorganisaties en IPO een lijst opgesteld met de verschillende punten: ideeën, wensen, knelpunten etcetera. De punten zijn verdeeld over 10 projectgroepen en zo is afgelopen zomer door ambtenaren en aanvragers gewerkt aan het onderzoeken, uitwerken en -indien mogelijk en wenselijk- formuleren van oplossingen van alle punten. Het grootste gedeelte van de technische knelpunten is opgelost. Op 10 november j.l. zijn de regelingswijzigingen in de Staatscourant verschenen. De wijzigingen zijn daarmee vastgelegd.

Korte samenvatting van de belangrijkste wijzigingen

Voor Subsidieregeling Natuurbeheer (SN) en Subsidieregeling agrarisch natuurbeheer (SAN)

- DLG gaat een grotere rol vervullen in de informatieverstrekking naar aanvragers en organisaties die aanvra-

gers ondersteunen en tevens als coördinator optreden tussen de verschillende informatieleveranciers (Provincie, LNV-loket, Laser Frontoffice en wellicht koepelorganisaties), zodat de aanvragers eenduidige informatie krijgen.

- De landschapspakketten zijn zowel in de SN en de SAN sterk vereenvoudigd. Een aantal pakketten is samengevoegd en detaileisen zijn vervallen. Dit geeft meer ruimte voor regionale invulling.
- Verder zijn wat technische zaken aangepast: de periode van overdracht na overlijden is opgerekt, het wordt mogelijk om van agrarisch natuurbeheer (SAN) naar functieveranderingsubsidie over te stappen en functieveranderingaanvragen kunnen voortaan ook los van inrichtingsubsidie worden aangevraagd.

101

Subsidieregeling natuurbeheer (SN):

- De verklaring van geen bezwaar wordt afgeschaft en in de toekomst kunnen alleen nog eigenaren SN aanvragen (en erfpachters die dan langer dan 25 jaar erfpacht hebben). Indien de eigenaren hun terrein in pacht hebben uitgegeven, kunnen eigenaren en pachters onderling via het pachtcontract afspraken maken over het beheer en de vergoeding.
- De verschillende recreatie- en openstellingtoeslagen die op de beheerspakketten konden worden aangevraagd, zijn sterk vereenvoudigd. Er is nog slechts één recreatiepakket, zonder gedetailleerde voorwaarden. Voortaan heeft men alleen toegang tot Programma Beheer als het terrein opengesteld is, goede redenen uitgezonderd.
- Voor een aantal bosbeheerspakketten is de minimum oppervlakte-eis verlaagd.
- Het pakket 'grootschalige natuur' is omgevormd tot een pakket 'natuurlijke eenheid' met een lage oppervlakte-eis.
- De systematiek is ook licht gewijzigd: alle pluspakketten hebben nu een basispakket als terugvaloptie.

Subsidieregeling agrarisch natuurbeheer (SAN)

- De problematiek rondom de betalingen aan de agrarische natuurvereni-

gingen is opgelost. Vorig jaar werd duidelijk dat de Europese Commissie zich niet kon vinden in de wijze waarop Nederland de beheersvergoeding in het kader van de Subsidieregeling Agrarisch Natuurbeheer (SAN) uitbetaalt aan samenwerkingsverbanden van agrariërs. In goed overleg met LTO/ Natuurlijk Platteland Nederland is voor deze problematiek een oplossing gevonden, die past binnen de kaders van de Europese regelgeving. Samenwerkingsverbanden van agrariërs kunnen collectieve aanvragen blijven indienen, de uitbetaling zal echter plaats vinden aan individuele agrariërs. Ruimte voor regionaal maatwerk wordt gecreëerd, doordat leden tegelijkertijd met het indienen van de aanvraag een contract kunnen tekenen met het samenwerkingsverband waaraan zij een contributie betalen. Het samenwerkingsverband kan deze naar eigen inzicht inzetten.

- Speciaal voor samenwerkingsverbanden komen er 4 aangepaste pakketten voor weidevogelbeheer en drie extra mogelijkheden voor uitgesteld maaibeheer.
- In de SAN is de verklaring van geen bezwaar, die de pachter moest overleggen bij het indienen van een aanvraag, afgeschaft.

Naast deze wijzigingen is er ook nog een aantal wijzigingsvoorstellen dat vanwege de tijd nog niet doorgevoerd kon worden. Deze voorstellen vereisen een nadere uitwerking of afstemming met andere actoren. Deze zullen komend jaar (voor de aanvraagperiode voor 2005) uitgewerkt worden.

Voor vragen over Programma Beheer en over de wijzigingen kunt u contact opnemen met het regionale DLG kantoor van uw provincie of het LNV loket (0800-2233322)

B. van Erve werkt bij het ministerie van LNV en is redacteur van het Vakblad Natuurbeheer

BUITENLUI, NATUURLIJKE PARTNERS BIJ LANDSCHAPSBEHEER

R. le Lutte

Boeren hebben eeuwenlang het cultuurlandschap in Nederland gevormd en beheerd. Steeds meer boeren stoppen echter met hun bedrijf. Vrijgekomen boerderijen leveren een interessant woonaanbod op voor mensen die buiten willen wonen. De plaats van de boeren wordt zo steeds meer ingenomen door buitenlui.

De belangstelling voor landelijk wonen is zowel bij mensen in de stad als in een dorp groot. Zij waarderen vooral de kwaliteit van het landschap, het draagt bij aan hun woongenot. Maar daarmee komt de borging van die kwaliteit ook in andere handen. Waar tot nu toe boeren als beheerder werden gezien en aangesproken, krijgen nu ook buitenlui een verantwoordelijkheid bij het behoud en beheer van het landschap. Buitenlui hebben er zelf belang bij, omdat ze zo de kwaliteit van hun eigen leefomgeving kunnen verbeteren. Terreinen van buitenlui kunnen door biotoopontwikkeling hun natuurwaarde terug krijgen, die door intensieve agrarische productiemethoden op deze gronden was verminderd. Sommige buitenlui ontwikkelen deze terreinen tot

hun eigen 'natuurparadijs'. Maar de kracht van buitenlui als kleinschalig 'terreinbeheerder' ligt ook bij het verbinden van de afzonderlijke terreinen met aangrenzende terreinen van burens, boeren en buitenlui. Buitenlui doen daarmee precies wat de overheid wil met natuur in Nederland: medeverantwoordelijkheid nemen voor natuur.

Om meer zicht te krijgen op deze nieuwe doelgroep, heeft Alterra een verkennend onderzoek uitgevoerd onder buitenlui in de Achterhoekse gemeente Zelhem. Daaruit blijkt dat de helft van de buitenlui in de afgelopen 10 jaar op de huidige plek is komen wonen. Het grootste deel van de buitenlui heeft woonervaring in een plattelands of dorpsmilieu. Het aandeel echte stedelin-

De helft van de respondenten vindt, dat zij met de wijze van beheer van het eigen terrein, een bijdrage levert aan de natuur- en landschapswaarde in de omgeving.

Foto: Gerard Grimberg.